

"El límit del creixement depèn dels recursos"

La tecnologia té un paper bàsic en l'evolució de la vida humana a la terra. Això és el que opina Josep Xercavins, professor coordinador de la Càtedra UNESCO de la UPC en tecnologia, desenvolupament sostenible, desequilibri i canvi global.

Més accions per a reduir la fertilitat dels països en desenvolupament són la solució a l'impacte de la superpoblació del planeta?

—Cal dir ben clar que si haguéssim de fer polítiques demogràfiques per raons de consum de recursos i d'emissió de residus, hauria de ser al nostre món. Amb dades del Banc Mundial del 1997, cada nen de menys que nasqués a Catalunya o als Estats Units tindria un impacte en el consum de recursos o en l'emissió de residus, molt, molt, molt superior que no la naixença de deu nens menys a Etiòpia, per exemple.

—Llavors l'augment de població no és el problema?

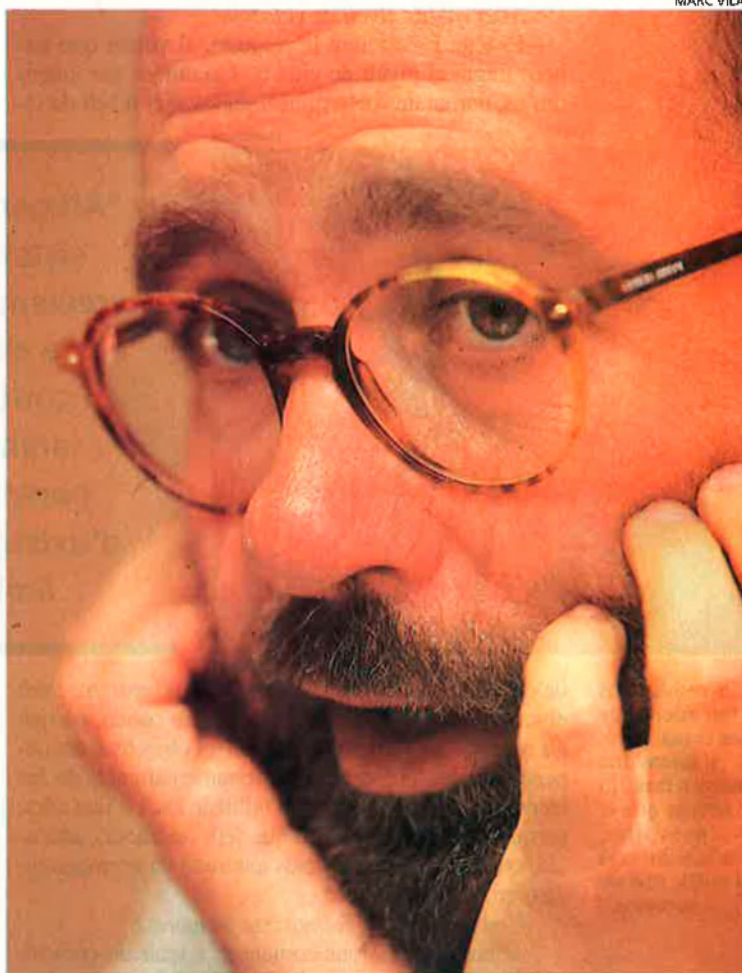
—La preocupació pel creixement de la població no hauria de ser si ens consumiran els recursos i ens contaminaran el planeta. La típica pregunta de qui alimentarà la Xina, o que passarà quan tots els milions de xinesos tinguin cotxe, és un aspecte preocupant de la realitat futura. Però el que és dramàtic és que ja s'ha incidit en els països en desenvolupament amb tecnologies de la salut, amb tota la bona intenció, i se n'ha modificat la corba de mortalitat, sense preparar-los, o sense preparar-nos tots plegats, per alimentar la gent que hi viu. I aquesta gent viu més i continua tenint criatures, quan al planeta no hi ha recursos suficients ni els mecanismes per a obtenir-ne.

—L'evolució és diferent de la d'Europa.

—Al nostre continent també va passar això mateix el segle XIX. És a dir, primerament hi va haver un descens en la corba de mortalitat. Després la millora de les condicions de vida i el desenvolupament van fer, entre més coses, que la dona s'integrés al mercat de treball i deixés de ser només element reproductor, que la societat adquirís uns altres costums... En canvi, als països en desenvolupament la millora sanitària ve després de la Segona Guerra Mundial, bàsicament. Però el fenomen no és clar que hagi de ser el mateix que a Europa, perquè culturalment no sabem si s'hi farà una evolució idèntica. De moment, el paper de la dona no ha canviat a l'Àfrica ni a Llatinoamèrica. A l'Àsia és diferent, però allà les polítiques de regulació han estat molt dures, sobretot en el cas xinès.

—Es tracta de fer que la població s'autoreguli?

—L'evolució al llarg de la història recent és prou eloqüent: aquests últims cinquanta anys s'ha duplicat la

MARC VILA

població del món. Però hi ha l'actitud obtusa de no voler veure aquesta realitat. Si, a més, aquesta població ha de viure, i hi té tot el dret, al mateix nivell que tenim nosaltres, la situació és impensable.

—Malthus tenia raó, doncs?

—Bé, jo no conec l'obra de Malthus amb profunditat. Es diu que segurament no va incorporar en la seva anàlisi el paper del desenvolupament tecnològic futur. No va poder preveure la revolució industrial. Tot i així, la seva predicció que el creixement de la població po-

"Cada nen de menys que nasqués a Catalunya tindria un impacte en el consum de recursos molt superior que no la naixença de deu nens menys a Etiòpia."

"Desenvolupament no és per força creixement"

dria alterar l'equilibri del planeta i, per tant, la subsistència de la vida humana, és una teoria que, desplaçada en el temps, no és tan equivocada, ni en aquell moment, ni sobretot ara.

—*Hi ha límits?*

—Es una qüestió de capacitat de càrrega. Es tracta de respondre a la pregunta: quantes persones pot suportar el planeta Terra? Una pregunta que és més complexa de contestar, si hi afegim: i durant quantes generacions?

—*Quina és la resposta?*

—Des d'un punt de vista ecològic, biològic... és molt complexa, perquè depèn de moltes coses. De com evolucioni la població, per exemple. La població té necessitats i ha de satisfer-les per viure. I això és complex, perquè per a respondre la pregunta, cal també establir quines necessitats d'aquestes persones volem satisfer.

—*Això vol dir nivell de vida?*

—Exacte. És diferent la resposta, si volem que tothom tingui el nivell de vida de Catalunya, per entendre'ns, durant uns determinats segles, o el nivell de vi-

gunta que plantejava Malthus en el seu moment, i que sempre serà vigent, va més en clau de recursos que no de residus. Els residus ens fan adonar de les coses, però, si anem una mica a fons, entenc que el punt feble són els recursos. Per una qüestió: els nostres models actuals de desenvolupament econòmic es basen en el consum d'un seguit de recursos no renovables i que s'acabaran al llarg del segle XXI. I també cal tenir en compte el que diu el World Watch Institute sobre els recursos alimentaris, que tots els recursos es basen en realitats naturals sobre les quals no tenim, de moment, alternatives: el cicle hidrològic i el sòl, i actualment no tenim tecnologies per a substituir-los.

—*Potser, doncs, a banda la tecnologia, caldria qüestionar els models de creixement...*

—És evident que els actuals models de desenvolupament econòmic, que assimilen progrés amb creixement econòmic, volen dir més consum de recursos i més generació de residus. Alimentem un sistema de creixement que entra clarament en contradicció amb una perspectiva d'existència de límits: que l'ecosistema, és a dir el planeta, no respongui als requisits del model. Per tant, es posa en crisi el mateix paradigma actual de desenvolupament econòmic.

—*Hi ha cap alternativa?*

—El factor 4, de l'alemany Weizsacker, proposa d'augmentar per dos el benestar, dividint per dos els recursos utilitzats. Es tracta de millorar les tecnologies en el sentit d'optimitzar al màxim els recursos bo i satisfent millor les necessitats de la població. Es tracta d'una via reformista perquè continua pensant que podrem utilitzar recursos il·limitadament per satisfer necessitats. Però deixa molt clar, i això ja és molt positiu, que l'única manera d'aconseguir això és que el cost de

l'energia s'atansi molt més al cost real. Per exemple, els verds alemanys tenen la proposta per a les pròximes eleccions d'augmentar molt el preu dels carburants. La idea és que incorporant als preus de les coses el cost real dels recursos la indústria i els consumidors s'espavilaran a utilitzar menys recursos a l'hora d'obtenir productes per a satisfer les necessitats.

—*Tot i així els recursos són limitats...*

—Aquesta és la crítica a l'economia ambiental de Weizsacker. Els economistes ecològics, molt més radicals, entenen que, si la vida al planeta depèn de l'energia que rep com a sistema, en una concepció ecològica i termodinàmica, un model de desenvolupament basat en el creixement ha de tenir els límits del propi ecosistema. Desenvolupament no vol dir per força creixement econòmic. I satisfer necessitats pot voler dir una altra cosa, perquè, en aquest nostre món que ens permet de satisfer, si més no, les materials, arribem a la conclusió que la gent no és precisament feliç.

MARC VILA

"Alimentem un sistema de creixement que entra clarament en contradicció amb una perspectiva d'existència de límits."

"Els residus ens fan adonar de les coses, però, si anem una mica a fons, jo entenc que el punt feble, a termini curt i mitjà, són els recursos."

del Marroc, per posar un exemple no extrem. Però el cas encara és més complicat; d'una banda, perquè els recursos no són una realitat del tot objectiva, car depenen també, per exemple i fonamentalment, de les tecnologies disponibles per a utilitzar-los, i d'una altra, perquè tota la manipulació que fem (extracció, alteració, utilització... de recursos naturals) va acompanyada d'emissió de residus.

—*Una realitat que sobrepassa fronteres?*

—Aquestes emissions comencen a tenir un caràcter global, com ha passat amb tants altres fenòmens. Impactes ambientals, n'hi ha haguts sempre, però el canvi climàtic o la capa d'ozó ara tenen uns efectes de caire global. Això ha començat a alertar del perill que el planeta entrés en uns certs límits a l'hora de suportar aquesta població.

—*Els residus són el principal perill amb què ens haurem d'encarar?*

—La sensibilitat majoritària és de pensar les tecnologies en relació amb els residus: que siguin més netes, que siguin més eficients. En canvi, jo crec que la pre-

Ignasi Gallart